

Evaluatie Communicatieplan Platform vmbo Bouwtechniek

4 - meting 2009/2010

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. Conclusies en aanbevelingen	4
3. Onderzoeksopzet	5
4. Leerlingen op het vmbo	7
4.1 Leerlingenaantallen vmbo Bouwtechniek	7
4.2 Uitstroom naar vervolgopleidingen	10
5. Enquêtes leerlingen	12
5.1 Peiling tweedejaars leerlingen vmbo	12
5.2 Peiling derdejaars leerlingen vmbo	17
5.3 Peiling vierdejaars leerlingen vmbo	20
6. Klanttevredenheidsonderzoek docenten en kenniscentramedewerkers	23
5.1 Klanttevredenheidsonderzoek docenten	23
5.2 Klanttevredenheidsonderzoek kenniscentramedewerkers	26
6. Bronnen	27

1. Inleiding

Marktinformatie van Fundeon heeft net als vorig jaar de meting verricht onder tweede-, derde- en vierdejaars leerlingen van vmbo's met een afdeling Bouwtechniek en docenten aan deze scholen. Het doel is te achterhalen hoe en waarom leerlingen tot hun keuze voor Bouwen, Wonen en Interieur komen. Een ander doel is de effectiviteit van de voorlichtingsproducten te meten met de bedoeling dit waar nodig te verbeteren. Docenten vragen we naar het gebruik en de waardering van de voorlichtingsproducten en medewerkers van de kenniscentra vragen we naar hun betrokkenheid bij het vmbo.

In 2010 heeft het Platform Bouwtechniek ervoor gekozen de naam de afdeling Bouwtechniek te wijzigen in Bouwen, Wonen en Interieur. Dit was ook een van de namen die vorig jaar uit het onderzoek onder docenten en leerlingen kwam. In het rapport worden beide termen gebruikt omdat in de vragen vaak nog de term Bouwtechniek wordt gebruikt en ook DUO zich hier nog van bedient.

2. Conclusies en aanbevelingen

Conclusies

Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs daalt en in het vmbo in het bijzonder. Binnen het vmbo daalt de richting Bouwen, Wonen en Interieur het sterkst hoewel het aantal scholen met die afdeling nauwelijks meer daalt.

Autochtone (jongens) laten zich in hun keuze voor een sector vooral leiden door de ouders en door familie en vrienden die in de bouw werken. Allochtone jongens laten zich ook door de ouders beïnvloeden, maar vooral ook door docenten en de voorlichting op school. Deze groep geeft aan ook meer behoefte aan voorlichting te hebben.

Leerlingen kiezen voor Bouwen, Wonen en Interieur omdat ze het werk creatief vinden en het werken in teamverband ze aanspreekt, met name wordt de gezellige sfeer genoemd. Redenen als een goede kans op werk of jezelf goed kunnen ontwikkelen in de bouwtechniek worden minder genoemd.

Leerlingen kennen de voorlichtingsproducten onvoldoende, dit geldt vooral voor de website. Als ze het product wel kennen, is de waardering is goed. Meer dan de helft heeft op school voldoende voorlichting gehad over Bouwtechniek. Allochtonen hebben behoefte aan meer voorlichting.

Docenten kennen de producten beter dan de leerlingen, maar ook deze groep kent en gebruikt niet alle producten.

De opleiding voldoet volgens de ondervraagde leerlingen over het algemeen aan de verwachtingen.

De tweedejaars zijn positiever sinds het begin van de opleiding over Bouwen, Wonen en Interieur gaan denken, derde- en vierdejaars negatiever.

De meeste leerlingen in klas 3 en 4 lopen stage. De stages worden goed gewaardeerd.

Ongeveer de helft van de docenten zegt voorlichtingsactiviteiten aan basisscholen te doen. De bevroegde scholen geven aan niet veel samen te werken met kenniscentra. Wel zijn goede voorlichtingsproducten van belang.

Aanbevelingen

Voor 2011 en verder is het raadzaam om nog scherper de instroomdoelstellingen te formuleren en te faciliteren. De instroomdoelstelling van 75 procent doorstroom naar een vervolgopleiding in de bouwtechniek wordt nog net gehaald. Leerlingen en ouders moeten een goed beeld van de opleiding hebben zodat zij weten waarvoor ze kiezen. De nieuwe informatieve folder die in 2011 komt, kan daarbij helpen. Vooral voor klas 2 moet de voorlichting gericht worden ingezet omdat juist deze leerlingen nog een keuze moeten maken. In de voorlichting is het van belang aspecten te benadrukken die leerlingen juist waarderen aan het werken in de bouwtechniek zoals: creatief werk, werken in een team en in een gezellige sfeer. Vooral allochtone jongeren hebben behoefte aan goede voorlichting door de school/docent.

Het Platform heeft nu een groot aantal voorlichtingsproducten. Omdat niet alle producten veel worden gebruikt, kan het aantal producten teruggebracht worden en beter afgestemd worden op de wensen en behoefte van de doelgroep. Omdat de focus van de kenniscentra verandert, zullen docenten zelf meer nog de voorlichting ter hand nemen. Hierbij is een goede instructie en facilitering belangrijk. Het dient aanbeveling in 2011 de vragenlijsten digitaal af te nemen. Dit heeft als voordeel dat de vragen en antwoorden eenvoudiger te interpreteren zijn. Bovendien is een digitale vragenlijst gemakkelijker te visualiseren, wat ook de duidelijkheid ten goede komt. Docenten moeten dan wel leerlingen goed instrueren over de manier van invullen.

3. Onderzoeksopzet

De meting die dit jaar is verricht, is de vijfde in een reeks. Het onderzoek onder tweede-, derde-, vierdejaars leerlingen van het vmbo en onder docenten is uitgevoerd in opdracht van de Werkgroep Communicatie van het Platform vmbo Bouwtechniek. Ook dit jaar zijn dezelfde doelgroepen bevroegd als bij de 3-meting: leerlingen van klas 2, 3 en 4 en docenten van vmbo-scholen met een afdeling Bouwtechniek en KBB-medewerkers van de drie kenniscentra betrokken bij het Platform Bouwtechniek. In 2010 is een aanvang gemaakt met herpositionering van de afdeling. Gestart is met een naamswijziging naar Bouwen, Wonen en Interieur. In het rapport worden zowel de oude als de nieuwe benaming gebruikt omdat in veel uitingen bijvoorbeeld van DUO (voorheen DUO) de term Bouwtechniek wordt gebezigd.

Omdat de respons van de leerling-enquêtes voor de derde- en vierdejaars de laatste jaren afnam, zijn dit jaar nieuwe scholen benaderd. In totaal waren dit 29 scholen waarvan 1 school aangaf Techniekbreed te doen en daarom van verdere deelname afzag. De respons van de overige 28 scholen was aanzienlijk hoger dan vorig jaar. Hieronder is de respons in de afgelopen jaren te zien. Het tweede jaar blijft in aantallen echter terugzakken, een verklaring kan zijn dat de terugloop van het aantal leerlingen zich hier meer doet gelden omdat deze vragenlijsten alleen worden uitgezet bij de scholen van de regiocoördinatoren. In 2010 waren de 94 ingevulde vragenlijsten afkomstig van vier scholen.

Tabel 3 Respons enquêtes vmbo Bouwen, Wonen en Interieur

	2007	2008	2009	2010
2e jaars	216	194	100	94
3e jaars	183	176	236	375
4e jaars	208	125	179	454
Doorstroomformulieren	64	66	75	83

Bron: Fundeon

De representativiteit van de derde- en vierdejaars enquête is met deze aantallen gewaarborgd, bij de uitkomsten van de tweedejaars zullen we iets genuanceerder moeten zijn. In vier jaar tijd is de respons van de derde- en vierdejaars verdubbeld, maar de respons van de tweedejaars is gehalveerd.

Het doel van het onderzoek is, net als in de voorgaande metingen, te achterhalen waarom en hoe leerlingen tot hun studiekeuze komen en of leerlingen goed geïnformeerd worden over de richting Bouwtechniek. In het onderzoek zijn de leerlingen gevraagd naar de bekendheid met de voorlichtingsproducten en de website van het Platform. Nu de instroom in de mbo bouwopleidingen onder druk staat, is de vraag naar het imago van de Bouwtechniek onverminderd van belang. In dat kader is de ontwikkeling van de doorstroom naar opleiding en werk in de Bouwtechniek eveneens van groot belang.

Dit jaar is net als vorig jaar een klanttevredenheidsonderzoek gehouden onder docenten en kenniscentramedewerkers die zich inschreven voor de landelijke dag. Het Platform wilde inzicht krijgen in de bekendheid met en het gebruik en de waardering van een aantal voorlichtingsproducten en in hoeverre docenten basisschoolleerlingen voorlichten. Daarnaast is gevraagd of men informatie mist. Het doel van dit deel van het onderzoek was te achterhalen hoe de doelgroep (docenten vmbo Bouwtechniek) de producten en diensten van het Platform inhoudelijk waarderen. Het Platform wil de resultaten gebruiken om waar nodig producten en diensten bij te sturen en te verbeteren.

Voor de klanttevredenheidsonderzoeken (KTO) zijn vragenlijsten opgesteld door de afdeling Marktinformatie van Fundeon en de werkgroep Communicatie van het Platform. De docenten en de medewerkers kenniscentra hebben de KTO-vragenlijst ingevuld bij de aanmelding voor de landelijke dag op 2 juni.

Werkwijze

De vragenlijsten voor de vierdejaars zijn in maart uitgezet, die voor de derdejaars in mei en voor de tweedejaars in juni. De vragenlijsten voor de vierde- en derdejaars zijn verstuurd per post, de tweedejaars vragenlijsten zijn verspreid via de regiocoördinatoren onder hun leerlingen. De doorstroomformulieren vmbo-docenten zijn door het Secretariaat van het Platform verstuurd en ingenomen op de landelijke dag van 2 juni. Eind juni zijn de resultaten van het KTO onder docenten en medewerkers kenniscentra aangeleverd. Marktinformatie van Fundeon heeft alle vragenlijsten gecodeerd in het statistisch programma SPSS waarna de analyses zijn gemaakt.

In totaal hebben 22 scholen de vragenlijsten voor de vierdejaars geretourneerd en twintig scholen werkten mee aan de enquête voor de derdejaars. Vier scholen retourneerden de vragenlijsten voor de tweedejaars. Het Platform heeft in het najaar van 2009 een actie ingezet om scholen opnieuw te interesseren voor medewerking aan het onderzoek. En met het gewenste effect! De respons van de vierde- en derdejaars leerlingen is flink gestegen. Het is zeker het overwegen waard de tweedejaars enquête ook bij alle 29 scholen af te nemen. De doorstroomformulieren vmbo-docenten zijn in ruime mate aangeleverd. Vorig jaar viel op dat de vragen (schema) niet altijd goed geïnterpreteerd was en dus is ook dit vragenformulier dit jaar niet qua vraagstelling, maar wel qua opmaak aangepast. Toch is er nog winst te behalen in het verkrijgen van eenduidige antwoorden. Dit euvel is bij de vragenlijsten voor de leerlingen met de nieuwe opmaak goeddeels ondervangen. Toch ook daar komt het voor dat leerlingen de vragenlijsten onduidelijk of slechts gedeeltelijk invullen. Door digitalisering van de vragenlijsten kan dit worden ondervangen. Dit kan al in 2011 opgepakt worden.

4. Leerlingen op het vmbo

Het doel van het Platform vmbo Bouwtechniek is de positie van het Bouwtechniek onderwijs in het vmbo te versterken en de kwaliteit van het Bouwtechniek onderwijs te verbeteren. De afgeleide doelstelling voor de werkgroep communicatie is het stimuleren van de instroom en doorstroom in de sector Bouwen, Wonen en Interieur. Het Platform wil de kwaliteit van het onderwijs verbeteren door het geven van voorlichting en het maken van voorlichtingsproducten en door de deskundigheid van docenten te bevorderen. Om te meten of de voorlichtingsproducten voldoende aanslaan om het doel te bereiken, een grotere instroom in Bouwtechniek, bevraagt het Platform jaarlijks tweede-, derde- en vierdejaars leerlingen over de invloed van de voorlichting over Bouwtechniek op de sectorkeuze.

Vmbo volgens het Jaarboek onderwijs 2009, 2^e editie

Uit gegevens van het Jaarboek Onderwijs 2009, 2^e editie van het CBS, blijkt dat in het schooljaar 2008/'09 het aantal leerlingen, in totaal 935.000, in het voortgezet onderwijs voor het tweede opeenvolgende jaar is gedaald. Voorafgaand aan deze daling nam het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs negen jaar op rij toe. Het aantal leerlingen steeg van 880.000 in 1997/'98 tot 943.000 in 2006/'07. Het Ministerie van OCW verwacht dat het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs de komende twee jaar afneemt tot 929.000. In de periode 2011-2015 verwacht het ministerie een tijdelijke groei tot bijna 969.000 leerlingen. Daarna verwacht OCW dat het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs als gevolg van demografische ontwikkelingen sterk zal dalen.

Binnen het vmbo kozen de meeste leerlingen voor de theoretische leerweg, op enige afstand gevolgd door de kaderberoepsgerichte leerweg en de basisberoepsgerichte leerweg. Een betrekkelijk klein aantal volgde de gemengde leerweg. Opmerkelijk is dat in de afgelopen vijf jaar binnen het vmbo het aandeel van de basisberoepsgerichte leerweg in leerjaar 3 en hoger met een kwart is afgenomen. Gelijktijdig nam het aandeel van de gemengde en de kaderberoepsgerichte leerweg in deze leerjaren duidelijk toe. In 2008/'09 zaten er aanzienlijk minder leerlingen in het vmbo dan vijf jaar geleden en meer leerlingen op de havo en het vwo. In vergelijking met het schooljaar 2000/'01 is de belangstelling voor de sector techniek afgenomen. Daarentegen is het aandeel van met name de sector zorg en welzijn gestegen.

In 2007/'08 waren de examenkandidaten uit de kaderberoeps- en basisberoepsgerichte leerweg in het vmbo het meest succesvol, van hen slaagde 96 procent. In de basisberoepsgerichte leerweg telde de sector techniek de meeste geslaagden. Zowel in de theoretische als gemengde leerweg behaalde 94 procent een diploma. De havo had een slagingspercentage van 89 en het vwo van 92 procent.

Van de leerlingen die in 2007/'08 slaagden voor het eindexamen van het vmbo, stroomde het merendeel het jaar daarna door naar het mbo. Het aantal leerlingen in de beroepsgerichte leerwegen dat uitstroomt zonder diploma is met achttien procent aanzienlijk hoger dan in de gemengde en theoretische leerweg met zeven procent. Werkend leren is vooral populair bij autochtone jongens. Ruim drie van de tien jongens en een kwart van de autochtonen met een beroepsgericht vmbo-diploma koos voor deze leerweg. Van de niet-westerse allochtonen was dit slechts vijf procent.

4.1 Leerlingenaantallen vmbo Bouwtechniek

Jaarlijks telt het DUO (voorheen DUO) het aantal leerlingen dat in Nederland bekostigd onderwijs volgt. De teldatum is ieder jaar op 1 oktober, de laatste op 1 oktober 2009. In tabel 4.1 is de ontwikkeling te zien van het aantal leerlingen in het vmbo en in Bouwtechniek van de laatste drie jaren.

Tabel 4.1 Overzicht aantal leerlingen over alle sectoren vmbo

Sector	2007	2008	2009	Absolute verschil 2008/ 2009	% mutatie 2008/ 2009
Techniek (incl BT)	36.328	34.497	31.697	-2.800	-8
<i>waarvan BT</i>	10.796	9.917	8.606	-1.311	-13
Economie	35.091	33.013	30.259	-2.754	-8
Zorg & welzijn	40.727	37.360	33.592	-3.768	-10
Landbouw	18.391	18.311	17.255	-1.056	-6
Intersectoraal	7.225	11.453	17.605	6.152	54
Theoretische leerweg	79.241	77.608	77.012	-596	-1
Totaal	217.003	212.242	207.420	-4.822	-2

Bron: DUO

Het totaal aantal leerlingen is in 2009 met twee procent afgenomen, laten we de theoretische leerweg buiten beschouwing dan is de daling drie procent. Deze daling is minder fors dan bij Bouwtechniek die dertien procent bedraagt. Volgens het CBS is in 2007/'08 het aantal leerlingen in het hele voortgezet onderwijs voor het eerst in tien jaar gedaald. De conclusie is dan ook dat hoewel het aantal vmbo-leerlingen afneemt en zelfs het totaal aantal leerlingen, de daling van het aantal leerlingen in Bouwtechniek groter is.

De leerlingen Bouwtechniek volgen verschillende leerwegen zoals uit tabel 3.2 blijkt. Het zal geen verbazing wekken dat de meeste deelnemers zich bevinden in de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg. De gemengde leerweg en de theoretische leerweg zijn te vergelijken met de vroegere mavo. Relatief nieuw is de assistent in opleiding. De opleiding assistent komt uit het mbo, niveau 1. Op veel plaatsen wordt ten behoeve van leerlingen die in de aansluitingsfase vmbo – mbo de boot dreigen te missen een zogenaamd AKA-traject (arbeidsmarktgekwalificeerde assistent) aangeboden. Dit traject kan een extra leerroute zijn voor leerlingen die het mbo niet zullen bereiken via de standaardroute met een vmbo-diploma. Zij dreigen 'voortijdig schoolverlater' te worden. Het mbo kan dit traject geheel zelfstandig aanbieden, maar in veel gevallen werken vmbo en mbo samen om leerlingen deze extra mogelijkheid te bieden. Vmbo en mbo werken samen om deze leerlingen 'binnen boord' te houden en perspectief te bieden voor de overstap naar kwalificerend mbo¹.

Uit tabel 4.2 blijkt dat alle leerwegen binnen Bouwtechniek en Bouwbreed afnemen. De afdeling Techniekbreed is buiten beschouwing gelaten, omdat dit zowel Bouwtechniek als bijvoorbeeld elektra kan omvatten.

¹ <http://www.durvendelendoen.nl/vragen/VMBO-MBO-Arbeidsmarktgekwalificeerd-Assistent-AKA>

Tabel 4.2 Aantal leerlingen Bouwtechniek 3e + 4e leerjaar samen

Omschrijving afdeling	Type leerweg	2007	2008	2009*	Absolute	%
					verschil	mutatie
		2008/	2008/	2009	2009	2009
vmbo Bouwbreed (ISP)	Assistent Opleiding	3	2	4	2	100
	Basisgerichte leerweg	728	731	585	-146	-20
	Gemengde leerweg	446	368	263	-105	-29
	Kaderberoepsgerichte leerweg	861	863	789	-74	-9
	Leerwerktraject	62	46	36	-10	-22
vmbo Bouwtechniek	Assistent Opleiding	115	108	88	-20	-19
	Basisgerichte leerweg	4.423	4.041	3.536	-505	-12
	Gemengde leerweg	460	369	184	-185	-50
	Kaderberoepsgerichte leerweg	3.318	3.171	2.917	-254	-8
	Leerwerktraject	269	220	204	-16	-7
Totaal		10.685	9.919	8.606	-1.313	-13

Bron: DUO

In de laatste kolom mut % 2009 is de procentuele verandering in 2009 ten opzichte van 2008 weergegeven. De afname in de Kaderberoepsgerichte leerweg blijft enigszins beperkt.

Omvang van afdelingen Bouwtechniek

Door de jaren heen is een gestage afname zichtbaar van het aantal afdelingen Bouwtechniek en Bouwbreed (n) aan vmbo-scholen. In 2009 bedraagt het aantal scholen Bouwtechniek en Bouwbreed 203 volgens cijfers van het DUO. Of de daling tot stilstand komt is moeilijk te zeggen, wel is deze veel minder sterk dan de afgelopen jaren.

Tabel 4.3 Omvang afdeling Bouwtechniek

Aantal leerlingen	2005	2006	2007	2008	2009
1 - 25 lln	23%	32%	26%	28%	28%
26 - 50 lln	45%	47%	36%	32%	45%
51 - 75 lln	16%	14%	26%	28%	15%
76 - 100 lln	7%	4%	6%	5%	8%
100 lln en meer	8%	3%	6%	7%	4%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%
n=aantal scholen	(n=232)	(n=227)	(n=220)	(n=206)	(n=203)

Bron: DUO

Verder valt over tabel 4.3 op te merken dat de omvang van de afdelingen duidelijk afneemt. Dit komt overeen met tabel 4.1 die een afname van de (Bouw)techniekleerlingen laat zien, met andere woorden de populatie neemt af, terwijl het aantal scholen nog maar weinig daalt.

Conclusie

Het aantal leerlingen in het voortgezet onderwijs daalt, ook in de toekomst, met op de middellange termijn een tijdelijke opleving. Het vmbo is in de afgelopen vijf jaren in leerlingaantal terug gelopen in het voordeel van de havo en het vwo. Binnen het vmbo dalen alle afdelingen in leerlingaantal. De richting Bouwen, Wonen en Interieur daalt sterker dan de verschillende afdelingen. In de omvang van de afdelingen Bouwen, Wonen en Interieur is dit terug te zien. Het aantal scholen met zo'n afdeling daalt nauwelijks meer. Voor 2011 en verder is het raadzaam om nog scherper de instroomdoelstellingen te formuleren en te faciliteren.

4.2 Uitstroom naar vervolgopleidingen

In dit hoofdstuk gaan we in op de (verwachte) doorstroom van de vierdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek naar het mbo. Scholen die lid zijn van het Platform hebben een doorstroomformulier toegezonden gekregen die zij konden inleveren op de landelijke dag van 2 juni. In een enkel geval is een formulier nagestuurd. Op het formulier geven de docenten de *gerealiseerde* doorstroom aan van leerlingen van het cohort 2008/2009 en een *verwachte* doorstroom voor cohort 2009/2010.

Er zijn 83 formulieren ingeleverd. Formulieren die onduidelijk waren ingevuld, zijn buiten beschouwing gelaten. In tabel 4.4 zien we dan dat van de gerealiseerde uitstroom van 2008/2009 72 procent voor een vervolgopleiding binnen de Bouwtechniek heeft gekozen. Daaronder is cursief aangegeven het percentage dat kiest voor de bbl en voor de bol.

Tabel 4.4 Uitstroom vierdejaars vmbo bouwtechniek 2007t/m2010 in %

	2007	2008	2009	2010*
opleiding binnen bouw	81	76	72	73
<i>bbl</i>	<i>71</i>	<i>69</i>	<i>69</i>	<i>66</i>
<i>bol</i>	<i>23</i>	<i>24</i>	<i>30</i>	<i>33</i>
<i>onbekend</i>	<i>6</i>	<i>8</i>	<i>1</i>	<i>1</i>
werk binnen bouw	4	1	0	0
vervolgopleiding buiten bouw	9	13	25	24
werk buiten bouw	3	5	0	0
onbekend	3	5	2	3
Totaal	100	100	99	100

Bron: Rapport 4-meting en Fundeon

* Verwachte uitstroomrichting

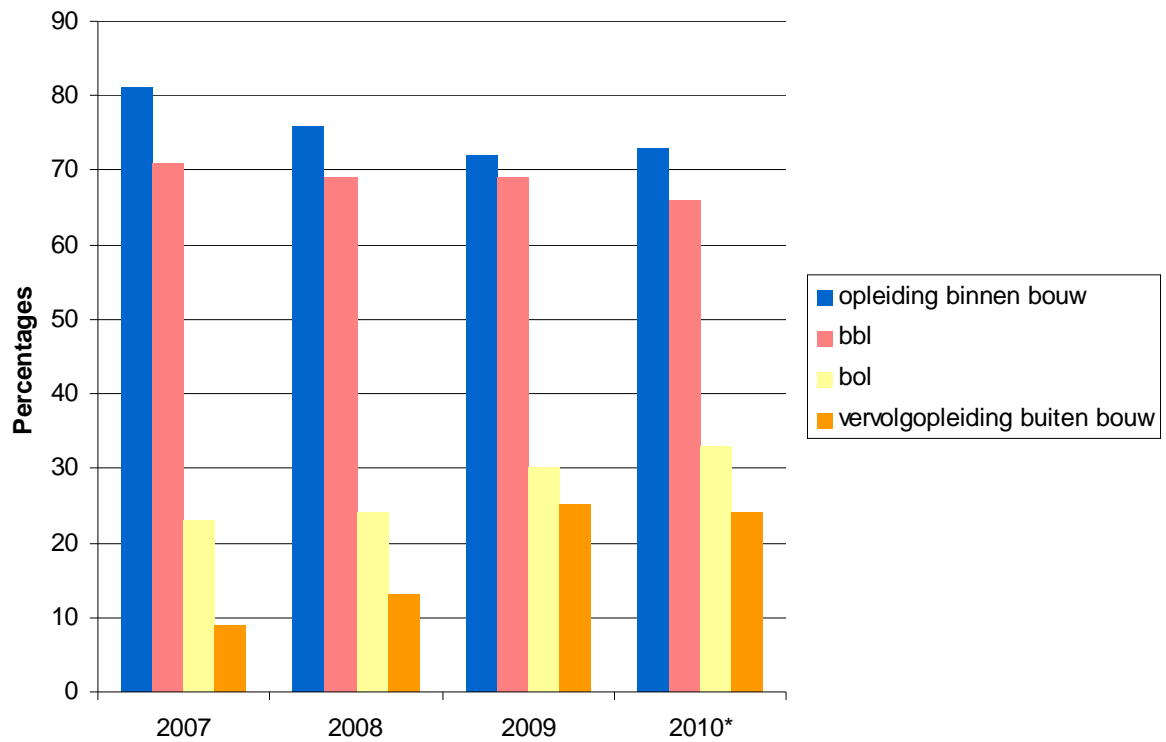
Het aandeel dat kiest voor de bbl daalt licht, maar de bol neemt toe ten koste van het aantal onbekend. De verwachting voor 2010 is echter dat de bol verder zal toenemen. Dit komt overeen met de ontwikkelingen binnen de bouwopleidingen in het mbo. Tijdens een economische crisis neemt de bol toe en de bbl af. Dit heeft er nadrukkelijk mee te maken dat deelnemers in de bbl tegelijk werknemer zijn en dus loon ontvangen, terwijl een bol-deelnemer stage loopt en slechts een stagevergoeding ontvangt (niet verplicht). Een werkgever is dan minder geneigd de duurdere bbl-deelnemer in dienst te nemen waarvoor hij vaak ook geen werk heeft.

In 2009 hebben aanzienlijk meer leerlingen voor een opleiding buiten de bouw gekozen. De economische crisis in combinatie met aanhoudende berichten dat de malaise in de bouw nog lang niet voorbij is, is hier hoogstwaarschijnlijk debet aan. De verwachting is dat dit percentage dit jaar nauwelijks zal wijzigen. Formeel is de leerplicht nu gesteld op achttien jaar, dit houdt in dat leerlingen automatisch voor een vervolgopleiding moeten kiezen als deze leeftijd nog niet hebben bereikt.

Conclusie

We kunnen stellen dat nog steeds het overgrote deel van de leerlingen voor een vervolgopleiding in de Bouwtechniek kiest. Wel is het aandeel dat voor een vervolgopleiding buiten de bouw kiest, toegenomen tot ruim een kwart. Hiermee komt de oorspronkelijke doelstelling van 75 procent doorstroom naar een bouwopleiding onder druk te staan. Het aandeel dat kiest voor een bbl-leerweg neemt af en de bol neemt toe. Oorzaak hiervan is de economische crisis en het uitblijven van herstel van de bouwproductie in 2010.

Grafiek 1 Uitstroom naar vervolgopleiding leerlingen Bouwtechniek

Bron: 4-meting Platform vmbo Bouwtechniek

* Verwachte uitstroomrichting

5. Enquêtes leerlingen

Leerlingen met een vmbo-diploma stromen merendeels door naar het mbo. Bijna de helft van de leerlingen die hun diploma niet halen, stroomt ook door naar het mbo. Deze groep is vooral afkomstig uit de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg. Leerlingen die in 2007/'08 een vmbo-diploma behaalden, bleven voor het grootste deel onderwijs volgen. Driekwart van de leerlingen met een beroepsgericht vmbo-diploma koos voor een vervolopleiding in de beroepsopleidende leerweg (bol) van het mbo, terwijl ruim een vijfde voor de leer-werkvariant (bbl) koos². Uit de doorstroomformulieren van de 4-meting blijkt dat Bouwtechniekleerlingen voor ongeveer driekwart voor de bbl-variant kiezen, wat omgekeerd evenredig is met de doorstroom van de totale vmbo-gediplomeerden.

5.1 Peiling tweedejaars leerlingen vmbo

Leerlingen in de tweede klas maken in de maand april een voorlopige keuze voor een leerweg, een bepaalde sector en richting. Aan het einde van het schooljaar, in de maand juni, maken zij een definitieve keuze. De vragenlijsten zijn ingevuld nadat leerlingen hun definitieve keuze hadden gemaakt. Van de tweedejaars vragenlijsten hebben wij er 94 retour gekregen. Dit is minder dan vorig jaar (honderd) en het jaar daarvoor (194). De respons voor de tweedejaars neemt hiermee nog steeds af. Deze enquête wordt alleen uitgezet op de scholen van de regiocoördinatoren waardoor per definitie de selectie beperkt is. Om de respons te vergroten, kan het Platform ervoor kiezen de tweedejaars enquête bij dezelfde scholen uit te zetten als de derde- en vierdejaars. Een ander belangrijk verschil is ook dat de bevroegde tweedejaars geen homogene groep is want zij kiezen immers niet allemaal voor Bouwtechniek.

Dit jaar is gericht gevraagd naar de afkomst van de leerlingen door te vragen naar hun geboorteland en dat van hun vader en moeder. Verschillen in keuze of beoordeling tussen allochtoon en autochtoon waar van belang, is nu duidelijker te maken. De gemiddelde leeftijd van de ondervraagden was veertien jaar en zestig procent was jongen.

Keuze sector

Van alle ondervraagde leerlingen in klas 2 op een vmbo met een afdeling Bouwtechniek gaat 73 procent een kaderberoepsgerichte leerweg volgen, dit was vorig jaar nog 37 procent. Voor de basisberoepsgerichte leerweg kiest twintig procent, dit was vorig jaar 55 procent. Er is dus een duidelijke verschuiving van basisgericht naar kader. Opvallend is dat jongens verhoudingsgewijs nog steeds meer voor basisgericht (32 procent) en meisjes voor kader (83 procent) kiezen. Er is nagenoeg geen verschil in keuze aan te geven naar afkomst.

Tabel 5.1 Gekozen sector einde 2e jaar in % naar geslacht en afkomst

	jongen	meisje	Autochtoon	Allochtoon
techniek	74	3	48	29
zorg en welzijn	6	83	39	29
economie	19	11	12	36
landbouw ³	0	0	0	0
onbekend	2	3	1	7
Totaal	101	100	100	101⁴

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

² Jaarboek Onderwijs in cijfers 2009, 2^e editie

³ In de steekproef zaten geen scholen met een afdeling Landbouw

⁴ Door afrondingsverschillen meer dan 100%

Van degenen die voor de sector Techniek kozen, was 74 procent een jongen. Een stijging ten opzichte van vorig jaar. Jongens kiezen nu nog minder dan vorig jaar voor Zorg&Welzijn en meisjes juist meer. Techniek is vooral in trek bij autochtonen en Economie bij allochtonen. Verder valt op dat allochtonen veel meer gelijkmatig hun interesse verdelen over de sectoren dan autochtonen. In de enquête is net als voorgaande jaren gevraagd naar de *reden* om voor een bepaalde sector te kiezen. De voornaamste redenen zijn hieronder op een rij gezet naar belangrijkheid.

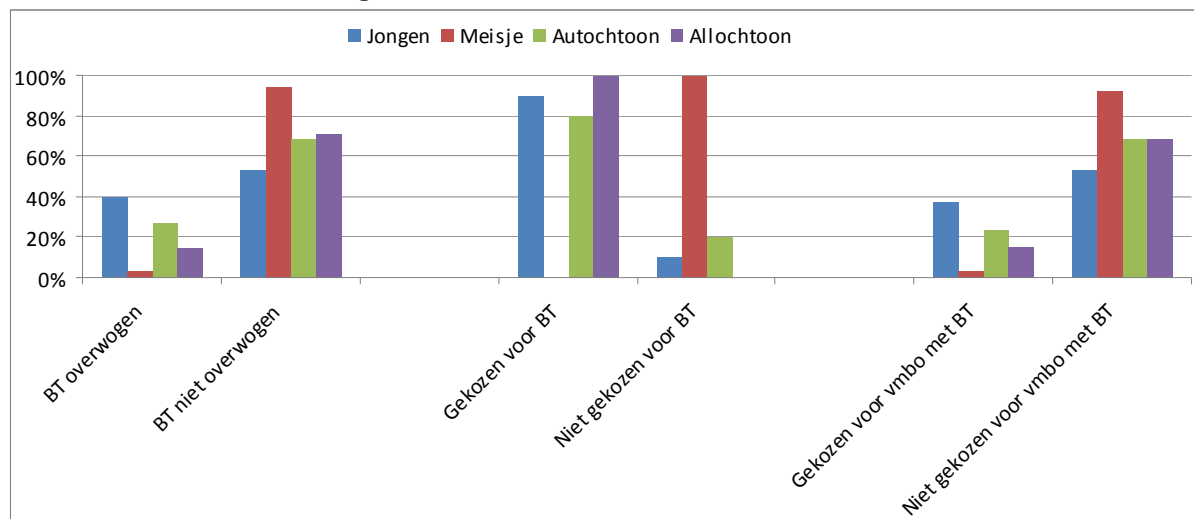
Tabel 5.2 Keuze voor sector in %

Waarom deze sector?	Jongen	Meisje	Autochtoon	Allochtoon	Totaal
Vind ik leuk	60	64	61	64	62
Past bij mij	55	64	63	36	57
Ik vind dit interessant	25	22	20	43	25
Hier kan ik mij goed ontwikkelen	25	28	24	36	25
Sector biedt kans op werk	30	17	27	14	24
Ik ben goed in deze sector	28	11	23	14	20
Anders	8	8	7	14	8
Weet ik niet	0	3	1	0	1

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

Leerlingen blijken vooral uit persoonlijke voorkeur voor een sector te kiezen. De leerlingen mochten meerdere antwoorden aankruisen waardoor een aantal antwoorden bijna even goed scoren. Aan de tweedejaars is gevraagd of zij overwogen hebben voor de richting Bouwtechniek te kiezen, of ze daar uiteindelijk ook voor gekozen hebben en of de aanwezigheid van een afdeling Bouwtechniek doorslaggevend is geweest bij de keuze voor de school waarop ze zitten.

Grafiek 2 Keuze voor richting Bouwen, Wonen en Interieur

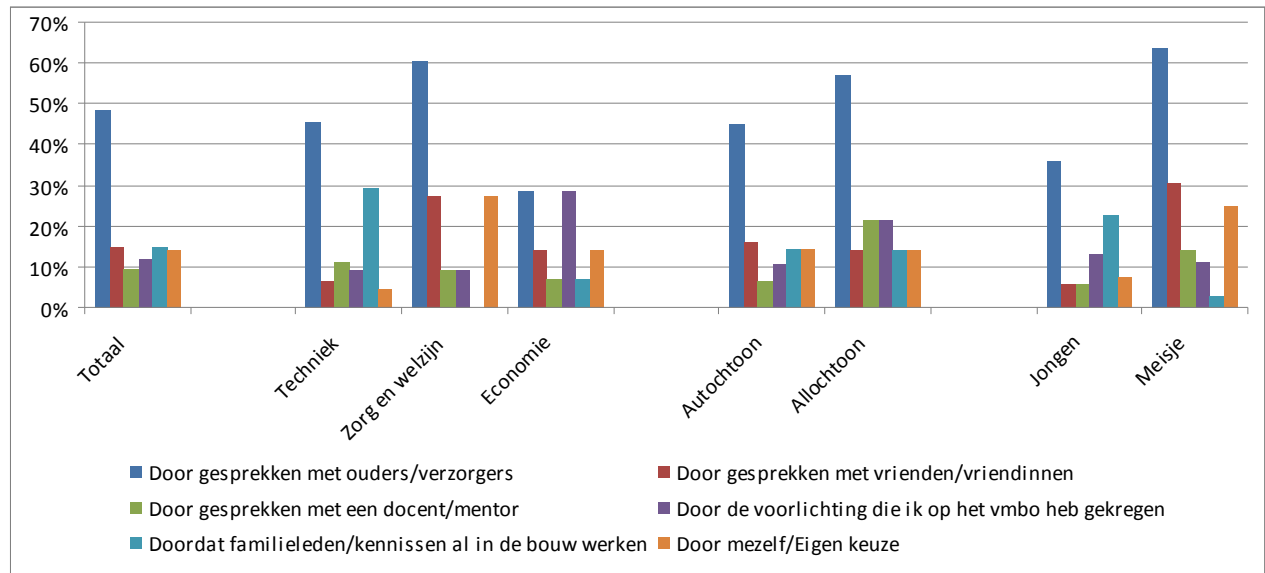

Bron: 4-meting Platform vmbo Bouwtechniek

Van de geënquêteerden geeft 25 procent aan wel te hebben overwogen om voor Bouwen, Wonen en Interieur te kiezen. Uiteindelijk heeft 83 procent daarvan ook daadwerkelijk voor Bouwen, Wonen en Interieur gekozen. Van degenen die een keuze voor Bouwen, Wonen en Interieur overwogen, was het merendeel jongen en autochtoon en zij hadden in meerderheid al een keuze voor de sector Techniek gemaakt. Hoewel slechts een kwart van de ondervraagden kiest voor de school vanwege een afdeling Bouwen, Wonen en Interieur, ligt die verhouding bij de keuze voor de sector Techniek hoger: 44

procent kiest bewust voor een school met een afdeling Bouwen, Wonen en Interieur en 49 procent niet. Verder valt op dat (Bouw)techniek nog steeds geen warme gevoelens bij meisjes kan oproepen en dat allochtonen vast blijven houden aan hun voorgenomen keus. Negentig procent van de meisjes overweegt al niet eens de keuze voor Bouwen, Wonen en Interieur. Allochtonen die een keuze voor Bouwen, Wonen en Interieur overwegen, kiezen er uiteindelijk ook altijd voor. In grafiek 3 is te zien hoe leerlingen tot hun keuze voor een sector komen.

Grafiek 3 Manier waarop leerlingen tot hun keuze komen

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

De meeste leerlingen laten zich leiden door gesprekken met ouders en verzorgers (48 procent). Dit geldt ook nagenoeg voor de leerlingen die voor Techniek kiezen (45 procent). Bij de leerlingen die voor Zorg&Welzijn kiezen en meisjes ligt dit percentage beduidend hoger en ook allochtonen laten zich in verhouding meer door ouders/verzorgers leiden. Verder valt op dat allochtonen zich meer door gesprekken met docenten/mentoren laten beïnvloeden en dat bij hen de voorlichting op het vmbo een grotere rol speelt. Dit laatste geldt ook voor de groep die uiteindelijk voor Economie kiest. Jongens laten zich in hun keuze voor een sector duidelijk meer leiden door het feit dat familie of kennissen al in de bouw werkt. Van alle leerlingen die voor Techniek kiezen is dit zelfs dertig procent. Meisjes kiezen vaker voor een sector omdat ze dit zelf willen en dat geldt ook voor degenen die voor Zorg&Welzijn kiezen. Op zich is dit niet vreemd daar het vooral ook de meisjes zijn die voor deze sector kiezen.

Voorlichting

Een meerderheid van de ondervraagde leerlingen zegt precies genoeg voorlichting over Bouwen, Wonen en Interieur te hebben gekregen in klas 1 of 2 (57 procent). Een kwart van de ondervraagden geeft aan te weinig of geen voorlichting te hebben ontvangen. Onder de groep allochtonen ligt dit percentage hoger, namelijk op 36 procent. Bijna driekwart (73 procent) zegt in klas 1 of 2 PSO te hebben gehad. Onder dit gemiddelde zit de groep die voor Economie kiezen en de groep allochtonen. 79 procent van de ondervraagden geeft aan ook voor bouwtechniek PSO te hebben gehad. Ongeveer de helft heeft gewerkt met de doe-opdrachten uit de map.

Hoewel de poster Spectaculaire Bouwtechniek goed gewaardeerd wordt met een 7,9 kent 85 procent van de ondervraagden de poster niet. De website www.vmbobouwtechniek.nl is iets bekender: 19 procent kent de website en waarderen hem met een 7,5. Van de game Spectaculaire Bouwtechniek was bij de vraag, net als bij de vorige producten, een plaatje bijgevoegd. Toch herkende maar 84

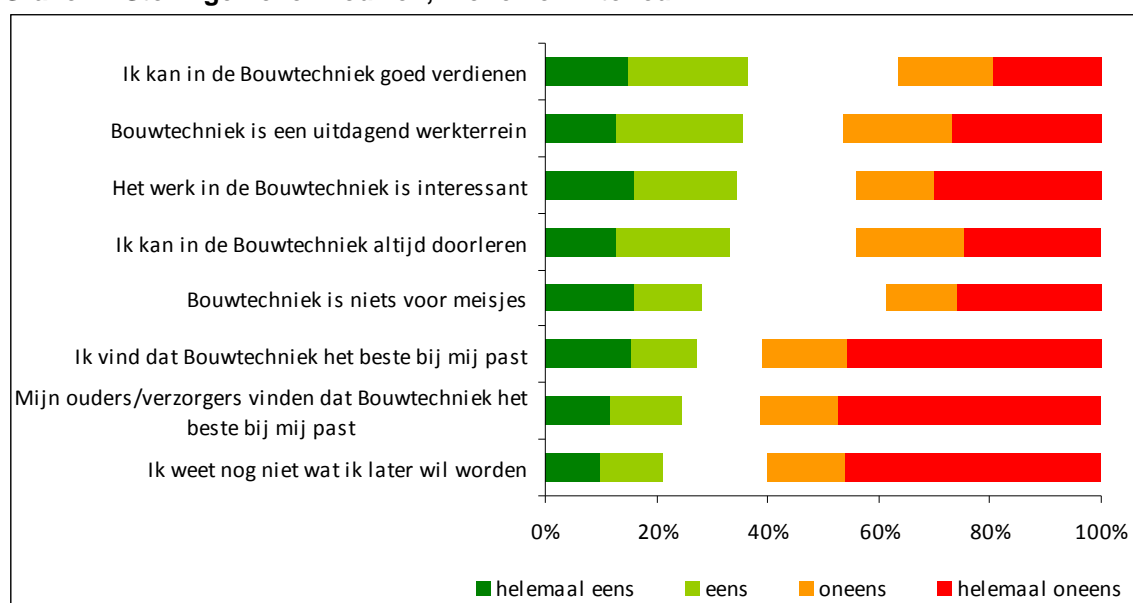
procent het product. Ook hier was de waardering wel goed, namelijk een 7,3. Op de vraag of hun ouders de folder *Ze leren het gewoon op het vmbo* hebben gekregen, antwoordde 94 procent ontkennend. Het logo van de leerlingenwebsite Bouwen, Wonen en Interieur wordt door dertig procent herkend. Ook bij deze vraag was een plaatje van de website gevoegd.

Bijna veertig procent van de leerlingen geeft aan dat de leraar in klas 1 of 2 een of meer lessen besteedt aan Bouwtechniek. Een derde van de ondervraagden geeft aan dat ze veel aan de voorlichting over Bouwtechniek hebben gehad, een derde zegt dat ze er weinig aan hebben gehad en een derde is neutraal. Allochtonen zijn hier het meest positief: 40 procent heeft veel aan de voorlichting gehad. Ondervraagden geven een 6,5 voor de voorlichting. De leerlingen is ook gevraagd wat er beter kan aan de voorlichting over Bouwen, Wonen en Interieur. Hierop geeft 45 procent aan meer voorlichting over beroepen in die richting te willen hebben. En 49 procent wil meer voorlichting over werken in de Bouwtechniek.

Aspecten van Bouwen, Wonen en Interieur

De ondervraagde tweedejaars zijn in twee jaar tijd iets positiever gaan denken over Bouwen, Wonen en Interieur. Aan het begin van het vmbo was 36 procent positief tot zeer positief over de richting en aan het einde van klas 2 was dit gestegen naar 41 procent. De groep neutraal bleef met 24 procent gelijk. Vooral autochtonen worden na twee jaar positiever. Verder zijn de leerlingen stellingen voorgelegd waarmee ze het eens of oneens konden zijn. Zo vindt een kwart van de leerlingen dat Bouwtechniek goed bij hen past. Bij leerlingen die hebben gekozen voor Techniek is 50 procent. Een derde vindt het interessant werk. Voor de leerlingen uit de richting Techniek is dit 66 procent. Bouwen, Wonen en Interieur is een uitdagend werkterrein vindt eveneens een derde, onder de richting Techniek is dit 64 procent. Bouwtechniek biedt de kans om door te leren vindt ook een derde, bij de leerlingen Techniek is dit 55 procent. 37 procent denkt goed te kunnen verdienen in Bouwen, Wonen en Interieur, onder Techniek leerlingen ligt dit percentage rond 55. Vooral leerlingen die voor Economie kiezen, verwachten niet goed te verdienen in de Bouwtechniek. Maar liefst 28 procent van de ondervraagden vindt Bouwen, Wonen en Interieur niets voor meisjes. Een derde van de meisjes vindt dit zelf ook, terwijl 41 procent het hier niet mee eens is. Slechts 22 procent van de jongens is het hiermee eens. Allochtonen zijn het met deze stelling vaker eens dan autochtonen.

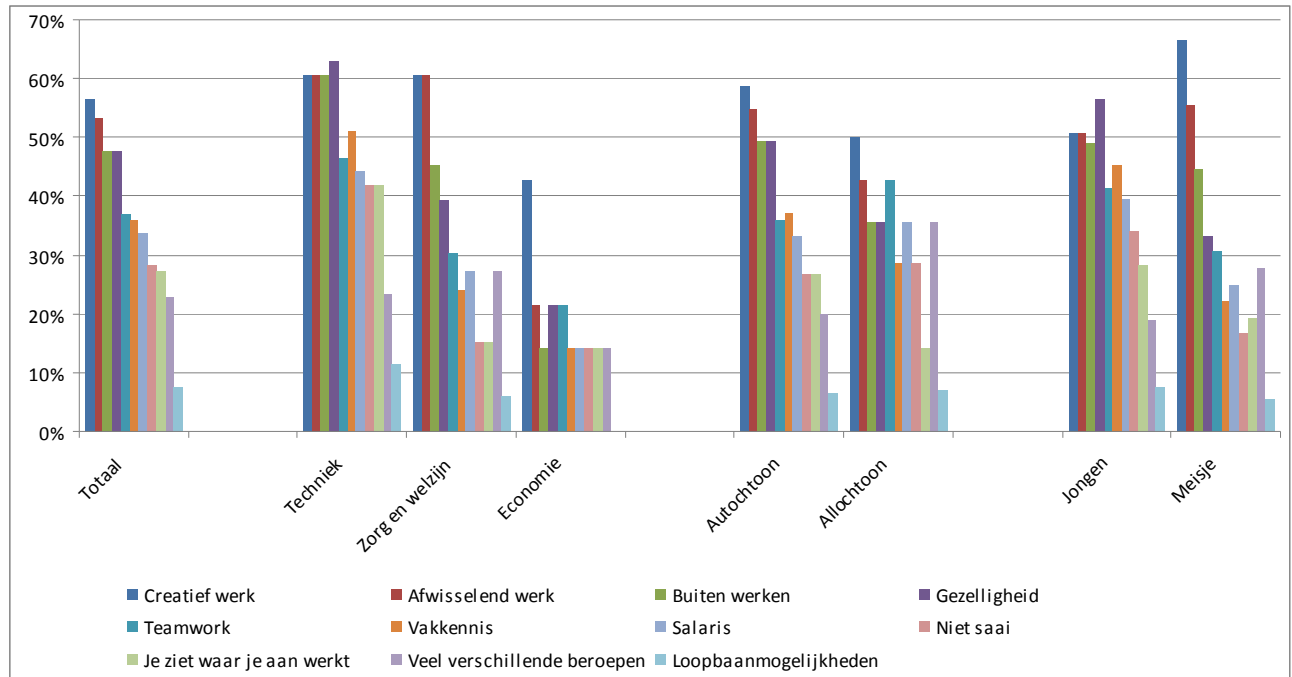
Grafiek 4 Stellingen over Bouwen, Wonen en Interieur

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

In onderstaande grafiek is te zien welke punten de verschillende groepen positief aan werken in Bouwen, Wonen en Interieur vinden.

Grafiek 5 Positieve punten Bouwen, Wonen en Interieur

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

Hoewel meisjes in zijn totaliteit weinig interesse hebben voor Bouwtechniek, lijkt het hen wel creatief en afwisselend werk. Deze twee aspecten scoren bij alle groepen hoog, zo niet het hoogst. Samen met Afwisselend werk en Buiten werken scoort dit ook hoog bij degene die voor Techniek hebben gekozen. Maar het belangrijkste vinden ze daar toch de Gezelligheid van het werken in Bouwen, Wonen en Interieur. Teamwork en het belang van Vakkennis scoren eveneens goed. Bijna geen enkele groep, ook niet die Techniek hebben gekozen, verwachten veel loopbaanmogelijkheden in de Bouwtechniek. Over het salaris heeft een derde goede verwachtingen. Bij Techniekleerlingen is dat 40 procent. Gevraagd naar de meest negatieve punten, scoorde Koud en nat werk met vijftig procent het hoogst, gevolgd door Gevaarlijk werk (47 procent) en Vroeg opstaan (45 procent).

Conclusies

Leerlingen kiezen aanmerkelijk vaker voor de kaderberoepsgerichte leerweg ten koste van de basisgerichte leerweg. Dit geldt met name voor meisjes. Meisjes laten zich in hun keuze voor een sector minder door anderen leiden terwijl jongens zich vooral door gesprekken met ouders laten leiden en door familie of kennissen die in de bouw werken. De groep allochtonen laten zich nog sterker leiden door ouders, maar ook veel door gesprekken met docenten/mentoren en door de voorlichting die ze op school ontvangen. Allochtone jongeren zijn dus met goede, gerichte voorlichting waarschijnlijk meer te bewegen voor de sector te kiezen. Zij geven ook vaker aan voorlichting op school belangrijk te vinden en waarderen dit ook hoog. Ze willen graag meer voorlichting over werken in de Bouwtechniek. De bekendheid van de voorlichtingsproducten is nog steeds onvoldoende. De producten worden wel goed gewaardeerd, maar ruim tachtig procent kent de producten niet. Ook hier zijn allochtone jongeren beter op de hoogte dan autochtone jongeren. De tweedejaars zijn sinds ze aan de opleiding begonnen positiever over Bouwtechniek gaan denken. De reden om de Bouwtechniek in te gaan is vaak omdat het als een creatieve richting wordt gezien. Maar ook teamwork vinden de jongeren belangrijk evenals het hebben van de nodige vakkennis. De groep die al

voor Bouwtechniek heeft gekozen, waarden vooral de gezellige sfeer. Uit dit onderzoek kwam niet naar voren dat het salaris een belangrijke reden is om voor de Bouwtechniek te kiezen en datzelfde geldt ook voor de loopbaanmogelijkheden die de sector biedt. Digitaal afnemen van de vragenlijsten heeft als voordeel dat de vragen eenduidiger aan de respondenten gesteld kunnen worden. Bovendien is een digitale vragenlijst gemakkelijker te visualiseren, wat ook de duidelijkheid ten goede komt. Docenten moeten dan wel leerlingen goed instrueren over de manier van invullen.

5.2 Peiling derdejaars leerlingen vmbo

Derdejaars leerlingen hebben er inmiddels een jaar Bouwen, Wonen en Interieur op zitten. Hoe dachten deze leerlingen bij de start van de opleiding over Bouwtechniek en is dat beeld in de loop van drie jaar veranderd? En welke toekomstplannen heeft de doelgroep na afronding van de studie? Dit jaar zijn 375 ingevulde formulieren retour ontvangen van twintig scholen. Dat is aanzienlijk meer dan vorig jaar toen er 236 formulieren zijn geretourneerd. Het aandeel meisjes bedraagt maar twee procent van de totale groep ondervraagden, we zullen over deze groep dan ook verder geen uitspraken doen omdat daar onvoldoende onderbouwing voor is. Het aandeel allochtonen is ongeveer tien procent.

Keuze sector

Aan het begin van de derde klas dacht 86 positief tot zeer positief over Bouwtechniek, allochtonen waren iets minder positief: 68 procent van hen was positief. Aan het einde van het derde jaar is 79 positief tot zeer positief. Gemiddeld zijn de leerlingen dus minder positief na een jaar Bouwen, Wonen en Interieur en is de groep neutraal bijna verdubbeld van tien naar achttien procent. Echt negatief wordt men niet, dat percentage blijft laag rond de twee procent. Desgevraagd voldoet volgens 81 procent de opleiding aan de verwachtingen. De negentien procent die dit standpunt niet deelt, geeft aan dat Bouwtechniek op school niet lijkt op het werken in de bouw. Vooral uit de richting Metselen en Timmeren geven leerlingen dit als argument. Daarnaast vindt bijna een kwart de opleiding moeilijker dan ze hadden verwacht. Dit geldt met name voor de richtingen Bouwbreed en Infra. Zeventien procent vindt het saaier dan verwacht, dit betreft vooral de Infra- en de Schilderleerlingen. Gevraagd naar of Bouwen, Wonen en Interieur in klas 1 ook al de richting was die ze wilden doen, gaf 58 procent aan dat ze dat toen ook al wilden doen. De verschillen tussen de afdelingen zijn hier groot, zo blijkt 66 procent van de metselleerlingen van het begin af aan al voor Bouwtechniek te kiezen terwijl dit slechts voor 39 procent van de schilderleerlingen geldt.

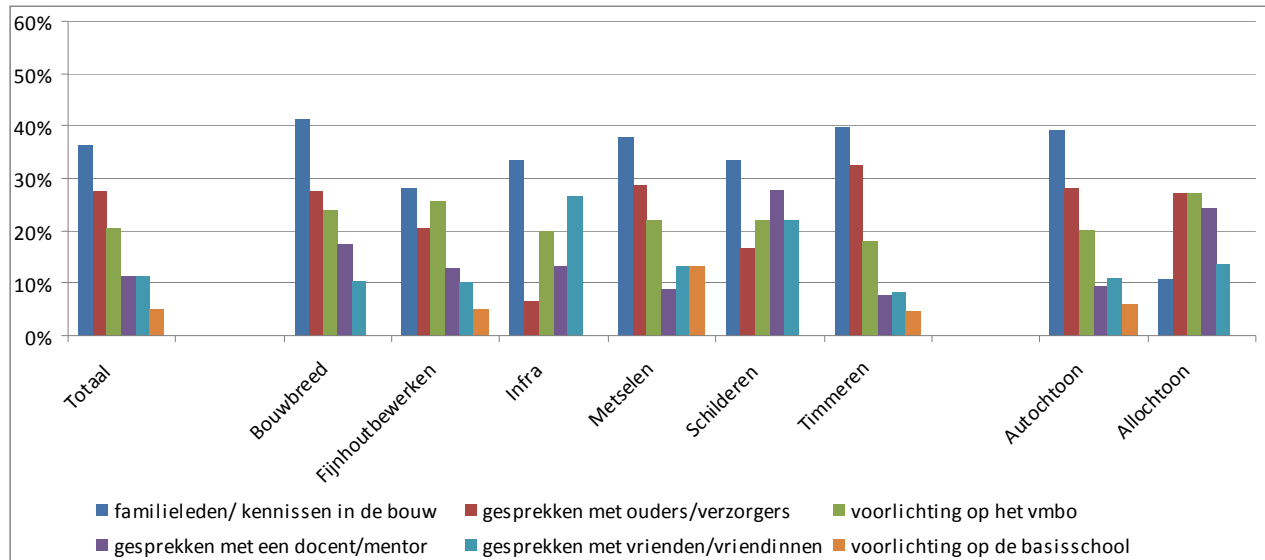
Op de vraag wat ze dan anders hadden overwogen, antwoordt 55 procent dat ze een andere richting binnen techniek hebben overwogen, bij de Infra is dit zelfs honderd procent. Van de Metselaars was aanvankelijk maar 44 procent van plan Bouwtechniek te volgen en heeft 33 procent eerder Economie overwogen en van de Schilders was slechts 25 procent voornemens Bouwtechniek te volgen en koos 50 procent in eerste instantie voor Zorg&Welzijn.

Op de vraag waarom ze uiteindelijk eind klas 2 voor Bouwtechniek hebben gekozen, zegt 57 procent dat ze Bouwtechniek leuk vinden, 35 procent vindt dat Bouwtechniek bij hen past en 30 procent vindt Bouwtechniek interessant. Allochtonen geven vooral aan voor Bouwen, Wonen en Interieur te kiezen omdat ze het goed bij zich vinden passen en schilders vinden de opleiding vooral interessant.

Net als de tweedejaars hebben we de derdejaars ook gevraagd hoe zij tot die keuze gekomen zijn. In onderstaande grafiek zijn de uitkomsten te zien. Voor bijna alle richtingen geldt dat zij sterk worden beïnvloed in hun keuze voor Bouwen, Wonen en Interieur doordat leerlingen familie of kennissen hebben die al in de bouw werken. Een groep valt hier uit de toon en dat zijn de allochtonen. Slechts

tien procent van hen laat zich hier door leiden. Zij geven aan vooral door de voorlichting op het vmbo en door gesprekken met ouders en docenten tot hun keuze te komen. Ook schilderleerlingen laten zich meer leiden door gesprekken met docenten of mentoren. De infraleerlingen laten zich veel minder dan de andere leerlingen door gesprekken met ouders beïnvloeden, maar juist meer door vrienden.

Grafiek 6 Manier waarop derdejaars tot hun keuze zijn gekomen

Bron: 4-meting Platform vmbo Bouwtechniek

De derdejaars laten zich in hoofdzaak leiden door ouders of kennissen die in de bouw werken. Allochtonen laten zich vooral door ouders, docenten en de voorlichting op het vmbo leiden.

Voorlichting

De derdejaars geven in meerderheid aan, gemiddeld 59 procent, dat ze voldoende voorlichting hebben gehad over Bouwen, Wonen en Interieur. Bij de schilders ligt dit percentage beduidend lager met 33 procent, de helft van hen geeft aan te weinig voorlichting te hebben gehad. Van deze groep zegt dan ook 74 procent in de toekomst nog meer voorlichting over werken in de Bouwtechniek te willen hebben. Bij de overige groepen zegt de helft in de toekomst nog meer voorlichting te willen hebben. Op de vraag hoe die extra voorlichting over werken in de Bouwtechniek eruit zo moeten zien, geeft het overgrote deel aan stage te willen lopen bij een bedrijf gevolgd door een excursie bij een bedrijf. De schilders hebben geen behoefte aan stage, maar deze groep is klein dus is het voorbarig hier harde uitspraken over te doen.

De website is door 71 procent van de 371 respondenten nog nooit bezocht. Bij de infraleerlingen ligt dit percentage zelfs op 93 procent. Veertien procent zegt de website een keer te hebben bezocht, dit percentages ligt hoger bij leerlingen Schilderen en Fijnhout bewerken en bij allochtonen. Leerlingen metselen en timmeren bezoeken de website gemiddeld vaker. Op de vraag welke informatie ze dan vooral zoeken, blijkt dit in meerderheid informatie over beroepen te zijn gevolgd door informatie over opleidingen. Klas Actief en games worden weinig bezocht, met uitzondering van allochtonen die wel games doen op de website. Omdat het hier om kleine aantallen gaat, zijn deze percentages meer indicatief. Gevraagd naar de reden waarom ze de website niet bezoeken, zegt 63 procent dat ze het internetadres niet kennen. Vrijwel iedereen blijkt wel een internetaansluiting te hebben. Daarnaast geeft bijna een kwart aan geen interesse te hebben, bij de schilders is dit de helft. De helft van de ondervraagden kent de poster Spectaculaire Bouwtechniek. Dat is aanzienlijk meer dan vorig jaar, toen slechts twintig procent aan gaf de poster te kennen en ook meer dan de tweedejaars waarvan

slechts vijftien procent de poster kent. De derdejaars waarden de poster met een 7,6. Tussen de verschillende richtingen zit nauwelijks verschil. Het logo van de leerlingenwebsite Bouwtechniek wordt door 66 procent herkend. Ongeveer de helft van de leerlingen geeft aan de Kaderberoepsgerichte leerweg te volgen (45%), bij Bouwbreed is dit 69 procent. Van de leerlingen in deze leerweg geeft 89 procent aan het digitale leermiddel van het sportcomplex niet te gebruiken. Vorig jaar was dit 75 procent. Hiervan geeft 79 procent aan nu wel beter te weten wat de kaderberoepen zijn.

Dertig procent heeft de cursus Basisveiligheid gevolgd en waardeerde de cursus met een 7,6. Dit percentage is ten opzichte van vorig jaar met de helft toegenomen. Een verklaring hiervoor kan zijn dat de cursus vorig jaar nieuw was en dus nog niet zo bekend.

Stage

Van de ondervraagden is tweederde dit jaar op excursie geweest, iets meer dan vorig jaar. Zij geven als rapportcijfer een 7,4. Veertig procent geeft aan een gastles te hebben gehad en waardeerden die met een 7,1. Opvallend is dat vorig jaar nog 70 procent een gastles had gehad. Tweederde van de leerlingen heeft in klas 3 stage gelopen en waardeerden dit met een 7,9. Dit is aanzienlijk meer dan vorig jaar toen slechts vijf procent een stage in het derde jaar had gevolgd. De waardering voor de stage is nagenoeg gelijk aan vorig jaar. Dit jaar liepen de meeste leerlingen twee weken stage, vergelijkbaar met vorig jaar.

Bijna vijftig procent geeft aan na het behalen van het diploma verder in de bouw te willen, ruim veertig procent acht dit waarschijnlijk of heeft lichte twijfel. Tien procent zegt resoluut niet door te willen in de bouw.

Tabel 5.3 Keuze voor richting in het vierde jaar

	Autochtoon	Allochtoon	2010	2009
Totaal	330	37	373	
Bouwbreed	8%	3%	8%	6%
Fijnhoutbewerken	10%	19%	11%	10%
Infra	3%	8%	4%	1%
Metselen	14%	3%	13%	15%
Schilderen	6%	0%	5%	5%
Timmeren	48%	43%	47%	59%
Anders	8%	24%	10%	4%
Onbekend	2%	0%	3%	
	100%	100%	100%	100%

Bron: 4-meting Platform vmbo Bouwtechniek

De tabel laat zien dat Timmeren fors afneemt en in mindere mate Metselen. De andere richtingen nemen allemaal iets toe, behalve Schilderen dat gelijk blijft. Er is een duidelijke toename in de groep die wat anders gaat doen. Dit geldt met name voor Allochtonen die ook vaker voor Fijnhout en Infra kiezen en duidelijk minder voor Bouwbreed en Metselen. Bijna tweederde weet al wat ze later willen worden, dat was vorig jaar nog 97 procent! Leerlingen Bouwbreed en Allochtonen weten dit vaak nog niet.

Conclusies

Opvallend is dat na een jaar Bouwen, Wonen en Interieur de leerlingen uit klas 3 minder positief over de opleiding zijn gaan denken. Onder de differentiaties zijn er grote verschillen in de keuze voor Bouwtechniek al in het eerste jaar. Zo weten de meeste metselleerlingen al direct dat ze voor Bouwen, Wonen en Interieur zullen kiezen, terwijl nog geen 40 procent van de schilderleerlingen

daarvan overtuigd is. Jongeren kiezen voor Bouwtechniek omdat ze het leuk vinden en het bij hen past. Ook bij klas 3 zien we dat autochtone leerlingen in hun keuze voor Bouwtechniek vooral worden beïnvloed door familie/vrienden die in de bouw werken, terwijl allochtone jongens zich laten leiden door gesprekken met ouders en docenten en door de voorlichting op school. De derdejaars geven aan dat ze voldoende voorlichting hebben gehad, maar ze willen over werken in de bouwtechniek wel meer weten door middel van stages of een excursie. De derdejaars kennen de website onvoldoende. Het percentage is zelfs toegenomen ten opzichte van vorig jaar. Leerlingen zeggen ook hier het internetadres niet te kennen. Allochtonen zijn beter op de hoogte, zij zoeken vaak informatie over beroepen en opleidingen op de site. Ook de posters en het digitale leermiddel zijn weinig bekend. De afstemming van activiteiten en producten op de behoefte van de leerlingen kan nog verder verbeterd worden, dit geldt vooral voor informatie over opleidingen en beroepen. Inmiddels kiezen minder derdejaars voor Timmeren en Metselen en stijgen de andere richtingen, maar ook Anders stijgt.

5.3 Peiling vierdejaars leerlingen vmbo

De vierdejaars leerlingen vmbo Bouwtechniek zijn in maart voor hun examen bevraagd. Deels sluiten de vragen aan bij die voor het tweede en derde jaar. In totaal zijn er 454 ingevulde formulieren geretourneerd. Dat is aanzienlijk meer dan vorig jaar toen er 179 werden ontvangen. Van de 29 benaderde scholen, hebben 22 scholen de vragenlijsten geretourneerd. Net als bij de derdejaars is het aandeel meisjes zeer klein, slechts twaalf van de 454 ondervraagden wat neerkomt op drie procent. Dit aandeel is zo klein dat over de groep meisjes geen specifieke uitspraken kan worden gedaan.

Keuze sector

Op de vraag of Bouwtechniek aan het begin van het vmbo de eerste keus was, antwoordt tweederde dat dit inderdaad het geval was. Dat komt overeen met de uitkomsten van vorig jaar. Een derde koos aanvankelijk voor een andere richting binnen Techniek (56 procent) of voor Zorg&Welzijn of Economie, elk zeventien procent. De overige tien procent koos aanvankelijk voor de Landbouw.

In onderstaande tabel is te zien welke uitstroomrichting de leerlingen kiezen.

Tabel 5.4 Uitstroomrichting vierdejaars

	Autochtoon	Allochtoon	2010	2009
Totaal	387	65	454	
Timmeren	54%	45%	53%	54%
Metselen	14%	12%	14%	14%
Schilderen	6%	25%	9%	7%
Fijnhout bewerken	11%	8%	11%	16%
Bouwbreed	12%	9%	12%	9%
Infra	2%	2%	2%	

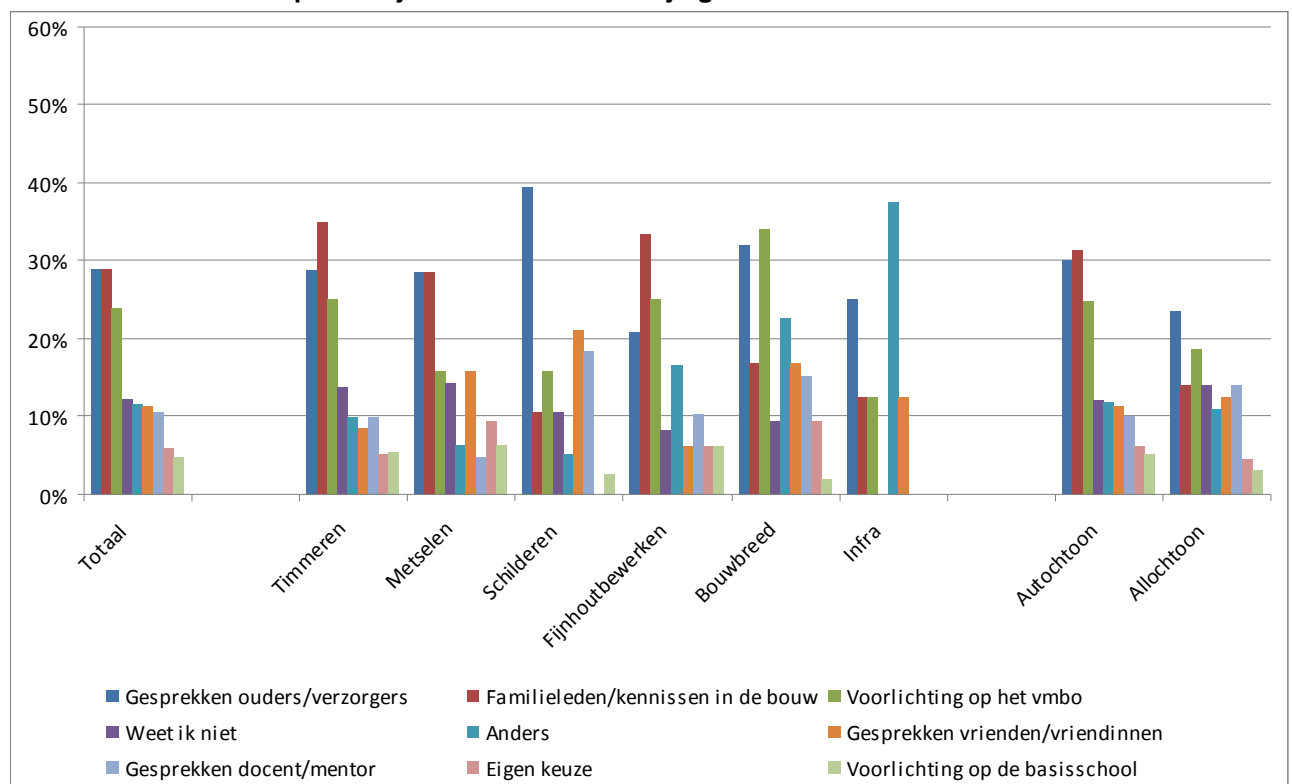
Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

Net als vorig jaar zit Fijnhout bewerken in de lift, stijgt Bouwbreed en blijven Timmeren en Metselen nagenoeg gelijk. Aan het begin van klas 3 was 85 procent van de ondervraagden positief tot zeer positief over werken en leren in de bouw. Vooral leerlingen uit de Infra waren zeer positief, maar dit is maar een kleine groep. De richting Schilderen was het minst positief. Van hen was bijna een kwart neutraal gestemd. Nu aan het einde van klas 4 is 69 procent positief tot zeer positief gestemd over leren en werken in de bouw. Bij alle richtingen zien we de waardering terug lopen voor leren en

werken in de bouw, zij het wat meer bij Bouwbreed. Toch zegt driekwart van de leerlingen dat de opleiding Bouwen, Wonen en Interieur wel is geworden wat ze ervan verwacht hadden. Van degene die wat anders van de opleiding hadden verwacht, gaf 35 procent aan dat werken in de bouw niet lijkt op Bouwtechniek op school. Vooral de Schilderleerlingen vinden dit. Bijna een derde vindt het saaiër dan ze hadden verwacht. Dat vinden vooral de Timmerleerlingen en leerlingen Bouwbreed.

Op de vraag waarom gekozen is voor een bepaalde sector, antwoordt 58 procent dat ze Bouwtechniek leuk vinden, vorig jaar gaf ongeveer eenzelfde percentage aan dat ze het vooral interessant vonden. Met name Timmerleerlingen kiezen voor Bouwtechniek omdat ze het leuk vinden. 28 procent vindt dat Bouwtechniek het beste bij hen past en ruim een kwart zegt Bouwtechniek vooral interessant te vinden, vooral leerlingen Fijnhout bewerken geven dit aan. Opvallend is dat de reden om Bouwtechniek te volgen vanwege een goede kans op werk, een reden die vorig jaar nog in de top 3 stond, nu nagenoeg niet meer wordt genoemd. In onderstaand tabel is weergegeven hoe leerlingen tot hun keuze voor Bouwen, Wonen en Interieur gekomen zijn.

Grafiek 7 Manier waarop vierdejaars tot hun keuze zijn gekomen

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

Uit grafiek 7 valt af te leiden dat leerlingen zich over het algemeen laten leiden door gesprekken met ouders en door familie en/of kennissen die in de bouw werken gevolgd door de voorlichting die ze op het vmbo hebben ontvangen. Leerlingen Schilderen laten zich duidelijk meer door ouders beïnvloeden in hun keuze voor een sector en leerlingen Fijnhout en Timmeren worden meer beïnvloed door familie/vrienden die in de bouw werken. Bij Metselaars zijn beide redenen ongeveer even vaak genoemd. De belangstelling voor Bouwen, Wonen en Interieur wordt bij autochtonen vooral bepaald door familie/vrienden die in de bouw werken, gevolgd door gesprekken met ouders en voorlichting op het vmbo. Allochtonen bepalen hun keuze door gesprekken met ouders, gevolgd door voorlichting op het vmbo. Invloed van familie/bekenden die in de bouw werken is net zo sterk van invloed als gesprekken met mentoren/docenten. Ditzelfde constateerden we ook al bij de tweede- en derdejaars.

Voorlichting

Ruim de helft van de ondervraagden zegt voldoende voorlichting over Bouwtechniek te hebben gehad in klas 1 en 2. Dit komt overeen met vorig jaar. Slechts vier procent heeft te weinig voorlichting ontvangen en bijna een kwart geeft aan te weinig voorlichting te hebben gehad. Dit geldt met name voor de Schilderleerlingen en de groep allochtonen. Van de ondervraagde vierdejaars geeft 76 procent aan praktische sectororiëntatie (PSO) in klas 1 of 2 te hebben gevolgd. Dit is meer dan vorig jaar toen 63 procent PSO had gevolgd.

Ook de vierdejaars hebben we gevraagd of ze de website van het Platform Bouwtechniek hebben bezocht het afgelopen jaar. Een vijfde van de ondervraagden heeft de website een of enkele keren bezocht, maar 77 procent zegt de website nog nooit te hebben bezocht. Daarmee is de bekendheid van de site afgenomen want vorig jaar had nog 30 procent de website weleens bezocht. Dit geldt ook voor het logo van de website: nu herkent 63 procent het logo, terwijl nu een plaatje was afgebeeld bij de vraag, vorig jaar herkende nog driekwart het logo. Het digitale leermiddel van de bouw van het sportcomplex is door een vijfde gebruikt, dit was vorig jaar nog een derde. 63 procent zegt nu beter te weten wat kaderberoepen zijn. Vorig jaar was dat 70 procent. De cijfers van nu komen wel overeen met die van de derdejaars van nu.

Basisveiligheid en stage

Van de leerlingen zegt 81 procent dat er op school aandacht is besteed aan basisveiligheid. Hiervan geeft veertig procent aan dat dit in de vorm was van een cursus basisveiligheid van het Platform Bouwtechniek en 22 procent in de vorm van een cursus VCA. Vorig jaar had nog 70 procent kennis gemaakt met basisveiligheid waarvan twintig procent via een cursus van het Platform. Vrijwel alle leerlingen geven aan, 98 procent, stage te hebben gelopen tijdens de opleiding. In klas 3 heeft 83 procent een stage gevolgd die in de meeste gevallen een of twee weken duurde. Ruim een vijfde heeft drie weken stage gelopen. Vrijwel hetzelfde percentage heeft in klas 4 een stage gevolgd die voor zestig procent twee weken duurde, ruim tien procent had een stage van een week. Meerdere weken kwamen ook voor evenals een klein deel van de leerlingen die een dag per week een stage volgde. De stages worden goed gewaardeerd, 93 procent vindt ze leerzaam.

Van de ondervraagden zegt 86 procent goede voorlichting te hebben gehad over vervolgopleidingen. 61 procent zegt door te willen in de bouw. Een kwart zegt hierin niet verder te willen, dit ligt hoger bij leerlingen Schilderen en de allochtonen, deze groepen twifelen ook het meest. Van degenen die verder willen in de bouw zegt driekwart dat ze dit via de bbl-leerweg zullen doen en bijna een kwart via de bol. Tweederde van de ondervraagden denkt als ze twintig jaar zijn tussen de € 1.000,- en € 2.000,- per maand te verdienen.

Conclusies

Van de vierdejaars geeft tweederde aan dat Bouwtechniek aan het begin van het vmbo de eerste keus was. In klas 4 stijgt de belangstelling voor Fijnhout bewerken en Bouwbreed en blijven Timmeren en Metselen gelijk. Opvallend is dat ook hier de leerlingen aan het begin van klas 3 positiever over Bouwtechniek waren dan aan het einde van klas 4. Toch is volgens de meesten de opleiding wel geworden wat ze er van verwacht hadden. Leerlingen kiezen voor Bouwtechniek omdat ze het leuk vinden of interessant. Vorig jaar werd nog vaak genoemd Een goede kans op werk. Die staat nu niet meer in de top 3. Ook bij de vierdejaars zien we dat autochtone leerlingen zich laten leiden door familie/vrienden die in de bouw werken of gesprekken met ouders, terwijl de allochtone jongeren beïnvloed worden door ouders en de voorlichting op het vmbo. De vierdejaars hebben voldoende voorlichting gehad, zij het dat allochtonen wel meer voorlichting willen. Ook de vierdejaars kennen het internetadres van de website niet en nog minder dan vorig jaar. Dat geldt ook voor de andere voorlichtingsproducten. De stage wordt goed gewaardeerd. Een goed beeld van de opleiding is zowel voor leerlingen als ouders belangrijk. De nieuwe informatieve folder kan daarbij helpen.

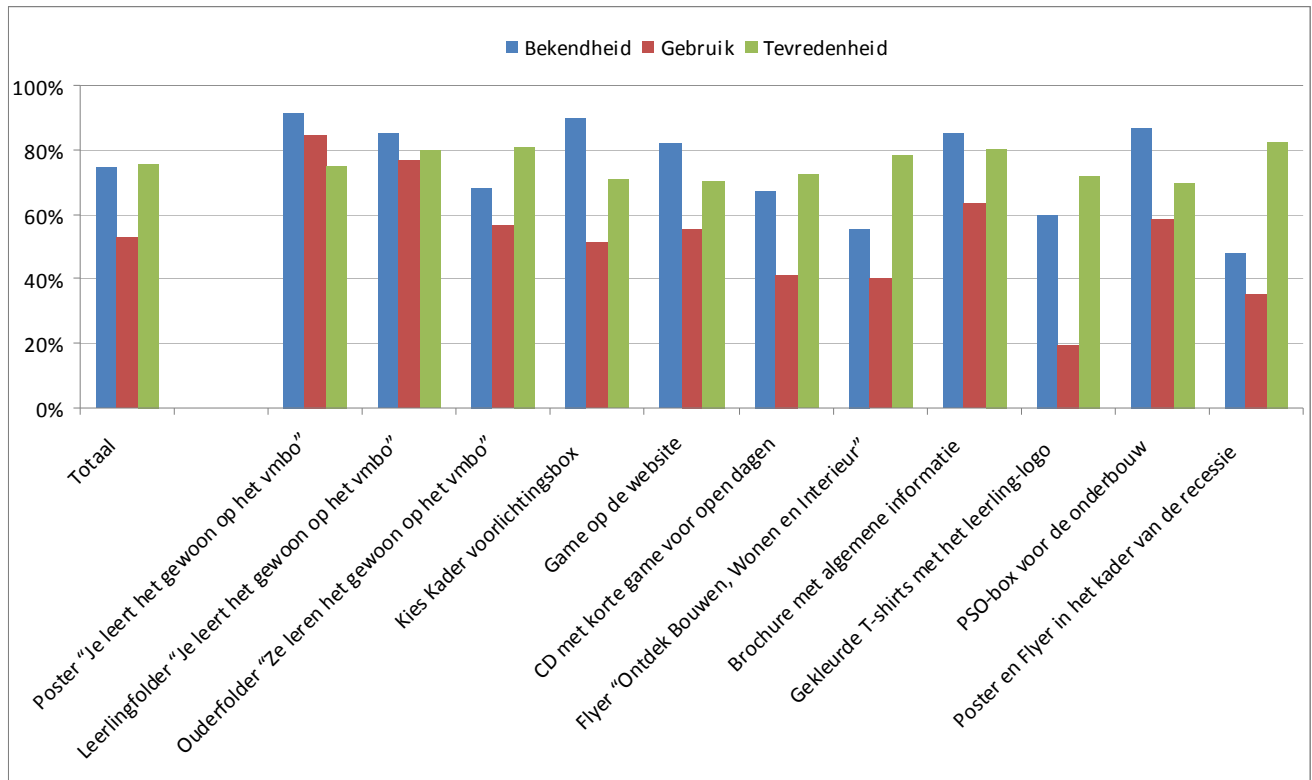
6. Klanttevredenheidsonderzoek docenten en kenniscentramedewerkers

Dit jaar heeft het Platform net als vorig jaar een klanttevredenheidsonderzoek gehouden onder docenten en kenniscentramedewerkers met het doel inzicht te krijgen in het gebruik en de waardering van de voorlichtingsproducten. Dit jaar zijn docenten en medewerkers van de betrokken kenniscentra bevraagd naar hun betrokkenheid bij de voorlichting aan basisscholen en hun waardering voor de website van het Platform, met name ook het leerlinggedeelte. De medewerkers van de kenniscentra zijn gevraagd naar hun betrokkenheid bij het vmbo in het algemeen en eventuele behoefte aan voorlichtingsmaterialen bij deze doelgroep. Het onderzoek is uitgevoerd door de afdeling Marktinformatie van Fundeon die de vragenlijst heeft ontwikkeld. Bij de aanmelding voor de landelijke dag op 2 juni moesten de docenten en kenniscentramedewerkers eerst de vragenlijst invullen voordat ze zich konden inschrijven. In totaal zijn 129 ingevulde formulieren van de docenten ontvangen, zes meer dan vorig jaar en 15 van de kenniscentramedewerkers, zeven minder dan in 2009.

6.1 Klanttevredenheidsonderzoek docenten

Onder de 129 ingevulde vragenlijsten was slechts een vrouwelijke docent, in de uitkomsten zal met geslacht dan ook verder geen rekening worden gehouden. We hebben ondervraagd ook leeftijdscategorieën voorgelegd waar vaak wel iets valt over op te merken. In de categorie 25-39 reageerden elf personen, in de categorie 39-54 82 personen en in de categorie 55-69 35 personen. Van de ondervraagden zat 64 procent in de leeftijdscategorie 40-54 jaar. Van de ondervraagden is 91 procent tevreden tot zeer tevreden over de voorlichtingsproducten in het algemeen van het Platform. In grafiek 8 is weergegeven hoe het met de bekendheid, gebruik en tevredenheid van de voorlichtingsproducten onder de docenten staat. Gemiddeld is driekwart bekend met de producten, 53 procent gebruikt de producten en is 76 procent tevreden tot zeer tevreden. Bij het gebruik moet opgemerkt worden dat een paar producten veel gebruikt worden, een paar redelijk maar ook een paar nauwelijks tot weinig. Dit verschilt dus danig per product. De tevredenheid is over alle producten veel constanter. Er zit nauwelijks verschil in bekendheid en gebruik van de producten door de verschillende leeftijdsgroepen, zij het dat de groep 25-39 minder tevreden is (59%) over de producten tegen 76 procent gemiddeld.

Grafiek 8 Bekendheid, gebruik en tevredenheid voorlichtingsproducten Platform

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

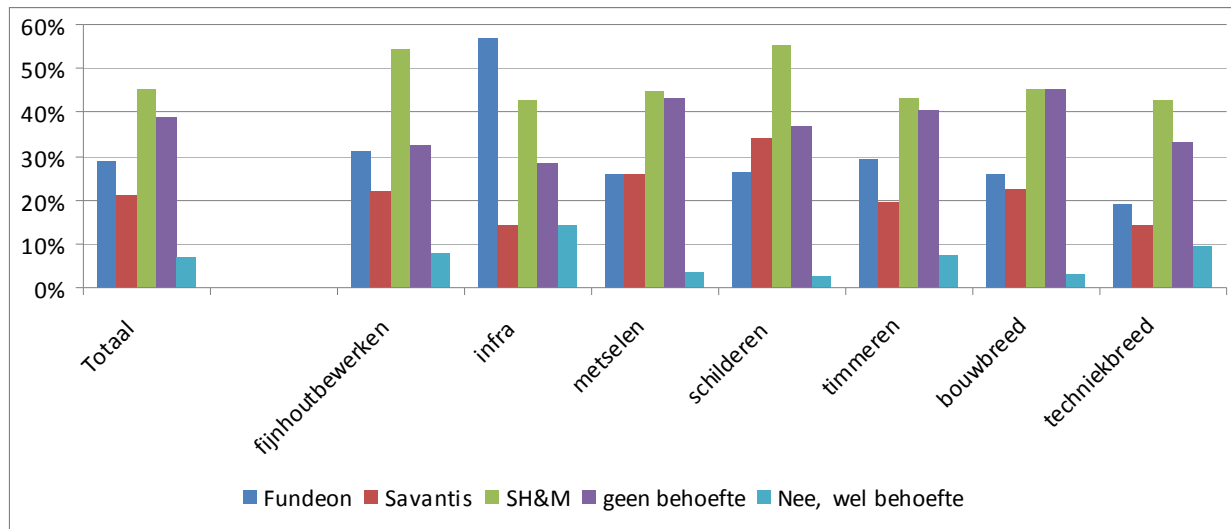
Voorlichtingactiviteiten basisscholen

Ongeveer de helft van de docenten zegt voorlichtingsactiviteiten aan basisscholen te doen. Van deze groep is 43 procent tevreden over de voorlichtingsproducten voor basisscholen, maar 47 procent zegt producten en gadgets voor leerlingen te missen en zeventien procent mist producten gericht op ouders. Bijna tien procent zou meer producten over de aansluiting vmbo/mbo willen. Op de vraag in welke vorm de docenten deze producten zouden willen ontvangen, geeft 62 procent aan dit in geprinte (dus papieren) vorm te willen ontvangen. Van de docenten heeft 78 procent de website www.vmbo-bouwtechniek.nl voor leerlingen en docenten weleens bezocht. Een vijfde bezoekt alleen het docentengedeelte. 45 procent van de docenten bestelt eens per jaar producten via de website, twintig procent doet dat twee maal per jaar en 27 procent bestelt nooit via de website. Over de website voor de leerlingen is 55 procent van de docenten tevreden, een vijfde is hier neutraal over. Bijna zestig procent vindt dat de website een toegevoegde waarde voor leerlingen heeft. Een zelfde percentage zegt de leerlingen te stimuleren de website te bezoeken. Bijna zeventig procent vindt dat de website overzichtelijke informatie biedt. De helft van de ondervraagde docenten heeft geen behoefte aan het uitwisselen van online informatie.

Aan de docenten is ook gevraagd of zij samenwerken met kenniscentra bij het vinden van stageplaatsen voor hun leerlingen. In onderstaande grafiek is te zien hoe docenten vanuit de verschillende disciplines hiermee omgaan.

Grafiek 9 Samenwerking met kenniscentra bij vinden stageplaatsen

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

Wat opvalt is dat alle richtingen aangeven al samen te werken met SH&M. Met Fundeon en Savantis wordt minder samen gewerkt, hoewel dit per richting sterk verschilt. Uitzondering is de Infra die juist nauw samen werkt met Fundeon. Nu is Infra in het vmbo een pilot en de differentiatie Infra is klein in getal. Het ontbreken van samenwerking met de kenniscentra wordt door docenten niet zo zeer gemist.

Experimenten vmbo/mb

Meer dan de helft van de docenten verwacht niet dat hun school zal veranderen in een Vakcollege. Bijna een vijfde denkt van wel. Van de docenten zegt 88 procent niet mee te doen aan het experiment VM2. In onderstaande tabel is zichtbaar welke differentiaties de scholen dit jaar aanbieden.

Tabel 6.1 Aantal differentiaties scholen Platform vmbo Bouwtechniek

Welke differentiaties biedt uw school aan in 2010-2011?	
fijnhoutbewerken	60%
infra	5%
metselen	46%
schilderen	29%
timmeren	85%
bouwbreed	24%
techniekbreed	16%
n=129	

Bron: 4-meting vmbo Bouwtechniek

Conclusies

Van de ondervraagden is 91 procent in het algemeen tevreden tot zeer tevreden over de voorlichtingsproducten van het Platform. Gemiddeld is driekwart bekend met de producten, gebruikt 53 procent de producten en is 76 procent tevreden tot zeer tevreden. Het gebruik van de producten varieert van veel, redelijk tot nauwelijks of weinig. Het is raadzaam het aantal producten te beperken en meer vraaggericht te distribueren. Ongeveer de helft van de docenten zegt voorlichtingsactiviteiten aan basisscholen te doen. Van deze groep is 43 procent tevreden over die producten, maar 47 procent zegt producten en gadgets voor leerlingen te missen. De docenten zijn tevreden over de website en vinden hem van toegevoegde waarde voor de leerlingen. Scholen werken gemiddeld weinig samen met kenniscentra, al staat SH&M duidelijk wat meer in de belangstelling.

6.2 Klanttevredenheidsonderzoek kenniscentramedewerkers

Zoals gebruikelijk bij de vorige metingen, hebben we ook dit jaar de medewerkers van de kenniscentra Savantis, Stichting SH&M en Fundeon die betrokken zijn bij het Platform, een vragenlijst voorgelegd bij de inschrijving voor de landelijke dag. De kenniscentramedewerkers zijn vooral gevraagd naar hun betrokkenheid bij het vmbo, de voorlichting aan basisscholen, hun behoefte aan informatiemiddelen voor het vmbo en naar wat ze vinden van de website. Vijftien medewerkers hebben de lijst ingevuld: zes van Fundeon, vijf van Savantis en vier van SH&M. De gemiddelde leeftijd van de medewerkers was 43 jaar.

Bezoek vmbo

Veertig procent van de ondervraagden geeft aan geen vmbo-scholen te bezoeken. Het percentage ligt het hoogst bij Fundeon. De medewerkers van SH&M bezoeken de vmbo's het meest. De helft van hen doet dat twee maal per jaar. Van zij die dat niet doen, geeft de helft aan dat dit niet bij hun taken past en de andere helft omdat een collega dat doet. De betrokkenheid bij het vmbo richt zich vooral op de aansluiting vmbo/mbo (53%). Daarna volgt het geven van voorlichting aan de bovenbouw en het onderhouden van contacten met docenten en decanen. Meer dan de helft promoot niet zijn differentiatie aan het vmbo. Een uitzondering hierop zijn de medewerkers van SH&M waarvan driekwart zegt dit wel te doen. Zestig procent heeft geen behoefte aan informatiemiddelen voor het vmbo, van degene die dat wel wensen, willen graag dat dit via het Platform loopt en digitaal. Wel zegt meer dan de helft behoefte te hebben aan sectorspecifieke informatie voor vmbo-scholen. Ook die informatie ziet men het liefst gebeuren via het Platform of digitaal. Tweederde zegt weleens de website www.vmbo-bouwtechniek.nl te hebben bezocht. Fundeon medewerkers doen dit het meest, Savantis medewerkers het minst. 58 procent is tevreden over de website, zeventien procent is neutraal. Producten bestellen de medewerkers niet via de website. Slechts 26 procent is betrokken bij activiteiten in de onderbouw. Fundeon doet geen activiteiten in de onderbouw, Savantis richt zich op PSO en SH&M geeft aan op een andere manier activiteiten te doen. Bijna driekwart van de ondervraagden zeggen acties te ondernemen in het kader van beroepspraktijkvorming. Alleen Savantis geeft aan voorlichtingsactiviteiten op de basisscholen te verzorgen. Zij hebben missen gadgets voor leerlingen, producten gericht op ouders en over aansluiting vmbo/mbo. De medewerkers gebruiken het liefst geprinte/papieren voorlichtingsproducten.

Conclusies

Deze groep was maar beperkt van omvang. Er is niet veel samenwerking tussen de vmbo's en de kenniscentra. Vaak zien de kenniscentra het niet als hun directe taak. Als er samenwerking is dan is dat vooral op het gebied van de aansluiting vmbo/mbo. SH&M is duidelijk meer betrokken bij de vmbo's dan Fundeon en Savantis. In 2011 zal de veranderende rol van de kenniscentra expliciet moeten worden. De rollen van het Platform, docenten in het veld en medewerkers kenniscentra zal opnieuw duidelijk moeten worden.

Bronnen 4-meting Platform vmbo Bouwtechniek 2010

- Enquêtes tweede-, derde- en vierdejaars 4-meting Platform vmbo Bouwtechniek
- Klanttevredenheidsonderzoek onder docenten en medewerkers kenniscentra 2010
- DUO-cijfers, definitieve telling peildatum 1 oktober 2009
- CBS, Jaarboek Onderwijs in cijfers 2009, 2^e editie
- <http://www.durvandelendoen.nl/vragen/VMBO-MBO-Arbeidsmarktgekwalificeerd-Assistent-AKA>